

Mottagare
Regionstyrelsen

Återrapportering av uppdrag. Fritidsbanken

Förslag till regionstyrelsen för beslut i regionfullmäktige

- Återrapporteringen av uppdraget tas emot.

Sammanfattning

Ärendet togs upp för beslut av regionstyrelsen den 30 maj 2024.

Regionstyrelsen beslutade då att återremittera ärendet till budgetavstämningen med hänsyn till det ekonomiska läget.

Det är regionstyrelseförvaltningens samlade bedömning att det på grund av det ekonomiska läget inom Region Gotland inte finns medel för att genomföra satsningen på Fritidsbanken.

Fritidsbanken på Gotland, startad i september 2017, bygger på en cirkulär ekonomi och erbjuder gratis utlåning av återanvända idrottsprylar till de som saknar utrustning för idrott. Verksamheten stöttades initialt av arbetsmarknadsdepartementet och Arbetsförmedlingen Gotland, och finansierades senare med arbetsmarknadsstöd, projektmedel och eget kapital. RF-Sisu Gotland har hela tiden varit huvudman för verksamheten.

Inför 2022 fick RF-SISU Gotland extra verksamhetsstöd från Region Gotland för att utveckla och driva Fritidsbanken. Uppdraget inkluderade att upprätthålla ordinarie verksamhet, återrekrytera barn och ungdomar till aktivare livsstil samt rikta insatser mot skolor, ungdomsgårdar och idrottssvaga områden, främst genom uppsökande verksamhet. Fritidsbankens grundpelare är att alla får låna, allt är gratis, och utrustningen återanvänds. Verksamheten stöder regionala mål, såsom att öka fysisk aktivitet och främja psykiskt välbefinnande. Insatserna har inkluderat uppsökande verksamhet, samverkan med skolor och evenemang, samt utlåningsverksamhet i Klintehamn och Visby. Lokalen i Klintehamn har sagts upp, och utlån koncentreras nu till Visby.

Beslutet 2022 möjliggjorde att verksamheten kunde bedrivas under 2023 och 2024 men från 2025 finns inga medel i förvaltningens budget att fortsätta ge verksamheten stöttning ekonomiskt. Därför fick förvaltningen ett uppdrag 2023-04-26 RS § 123 att återkomma med förslag på hur finansieringen kunde säkerställas på lång sikt.

Om Region Gotland hade haft medel som skulle kunna användas för att stärka

fritidsbankens arbete långsiktigt hade förslaget till beslut varit att ingå ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) med RF-SISU Gotland. För att implementera detta hade kultur- och fritidsavdelningen behövt en utökad budget på 1,5 mnkr. Detta inkluderar historiska kostnader och en uppskattad budget för framtida satsningar, särskilt inom uppsökande verksamhet.

En sådan utökad budget skulle stödja mål från regionala utvecklingsstrategin och Fritidsplanen, inklusive ökad rörelse, tillgänglighet till fritidsaktiviteter för alla, och främjande av en aktiv fritid oavsett bakgrund. En IOP med RF-SISU Gotland hade förväntats bidra till att uppnå dessa mål och säkerställa långsiktig hållbarhet i Fritidsbankens verksamhet

Ärendebeskrivning

År 2017 i september startades den första Fritidsbanken på Gotland på Gråbo i Visby. Den andra Fritidsbanken invigdes i Klintehamn i februari 2018.

Konceptet startades i Värmland 2013 och bygger på en cirkulär ekonomi.

Återanvänd idrottsprylar för att låna ut dessa gratis till individer som av olika anledningar saknar utrustning för idrott. Syftet med Fritidsbanken är att kunna sänka trösklarna för att fler ska kunna idrotta men även ett hållbarhetsperspektiv. Under de första åren hade verksamheten stöd ifrån arbetsmarknadsdepartementet och AF Gotland för att kunna driva verksamheten. Därefter har verksamheten fortsatt finansierats med arbetsmarknadsstöd, projektmedel och eget kapital. RF-Sisu har varit huvudman för verksamheten under hela tiden.

Inför 2022 fick RF-SISU Gotland ett extra verksamhetsstöd för två år av Region Gotland (RF § 214, 2021-12-13) för att utveckla verksamheten med Fritidsbanken. Uppdraget såg ut enligt följande:

- Upprätthålla ordinarie verksamhet samt genomföra en särskild satsning på att återrekrytera barn och ungdomar till en aktivare livsstil. Stödet ska möjliggöra för Fritidsbanken att hjälpa barn och ungdomar att hitta rörelse och fortsatt aktivitet i föreningslivet.
- Fritidsbankens verksamhet ska riktas mot barn och ungdomar på skolor och fritidsgårdar och andra platser såsom idrottssvaga områden. Detta ska företrädesvis ske genom uppsökande verksamhet.

Beslutet 2022 möjliggjorde att verksamheten kunde bedrivas under 2023 och 2024 men från 2025 finns inga medel i förvaltningens budget att fortsätta ge verksamheten stöttning ekonomiskt. Därför fick förvaltningen ett uppdrag 2023-04-26 RS § 123 att återkomma med förslag på hur finansieringen kunde säkerställas på lång sikt.

Vid planering och genomförande ska Fritidsbanken eftersträva jämlik fördelning avseende verksamhetsområden/idrottsgrenar, kön samt stad/landsbygder.

De insatser som har gjorts har varit både uppsökande i form av Pep up på Gråbo och Bingeby, samverkan med skolan och uppsökande på evenemang men även med utlåningsverksamhet i två lokaler, Klintehamn och Visby. Numera är lokalen i Klintehamn uppsagd och den utlånade verksamheten är koncentrerad till Visby.

För 2023 har Fritidsbankens verksamhet, i urval, sett ut såhär i den uppsökande verksamheten:

- **Sommarens Pep Up en vecka på Gråbo och en vecka i Bingeby. Genomfördes under måndag till fredag.**
  - **Gråbo 270 deltagare.** Idrottsföreningar/förbund som var delaktiga: Friskis & Svettis, IF Murgrönan, Visby TK, Gråbo Skol IF, Endre IF, Gotlands Innebandyförbund, Gotlands Schackförbund
  - Övriga samverkans partners: Funkibator,, Gråbo skolan, Terra Nova, Lyckåkerskolan och Atheneskolan, Innovitaskolan, Humlegårdsskolan.
  - **Bingan 121 deltagare,** Idrottsföreningar/förbund som var: Friskis & Svettis, IF Murgrönan, Visby Brukshundsklubb, Visby TK, Gråbo Skol IF, Endre IF, Gotlands Innebandyförbund, Gotlands Schackförbund
  - Övriga samverkans partners: Almedalsbibliotek, Lotsen, Polhemskolan, Norrbackaskolan, Tjelvarskolan och Guteskolan.
- **Tre grillkvällar i Bingeby i augusti/ september.**
  - Totalt 208 deltagare. En kväll var från klockan 17.00-20.00.
  - Samverkan med idrottsföreningar/förbund: Visby TK och Visby Styrkelyftsförening
  - Övriga samverkans partners: Studieförbundet Bilda, Gotlandshem, Bingan IF
- **Övrig Uppsökande verksamhet på evenemang (kvarterligan, sammandrag i fotboll, bland annat)**

Övrig verksamhet har, i urval, sett ut såhär:

- Tillsammans med Visby Roma ungdom ordnade Fritidsbanken ett skridskodisco där nästan 400 barn deltog, och de har även hjälpt oss med att slipa skridskorna.
- En container har öppnats på Återvinningsstationen i Klintehamn för att ta emot prylar som kan återanvändas, i samarbete med teknikförvaltningen, Röda Korset och Dagligverksamhet.
- Fårösunds GOIK, Sudrets HC och Hemse BK:s simsektion (simskola) har lånat utrustning för olika aktiviteter.

- Fritidsbanken har organiserat 3 cykelkurser med totalt 20 deltagare där fler har lärt sig cykla, vilket har öppnat upp möjligheter för dem att ha en mer aktiv och hälsosam fritid och förutsättning för jobb.
- Genom att tillhandahålla cyklar och utrustning har Fritidsbanken inte bara underlättat för dem som redan kan cykla att delta i olika aktiviteter, utan också gett möjlighet för dem som tidigare inte kunde cykla att lära sig och delta i fritidsaktiviteter utomhus.
- Tillsammans med Havdem skola anordnade Fritidsbanken ett inlines-disco och lånade ut utrustning till skolan.
- Fritidsbanken lånade ut skidor och stavar till Eskelhems skola för att de skulle arrangera Mini-Vasan för sina elever, och Svaide-Roma har vallat våra skidor.
- Väskinde skola, Tjelvarskolan och Terra Nova skolan har skaffat sig skolkonto hos oss och lånat utrustning till sina rastbodrar för att berika elevernas aktiviteter. Dessutom har fler skolor börjat uppmärksamma Fritidsbanken och organiserat fler rastaktiviteter.

Under 2023 aktiverades 5238 personer jämfört med 1116 under 2022.

Kostnaderna för 2023 fördelade sig enligt följande:

Verksamhetskostnader:	46 332 kr
Lämnade bidrag till samverkande föreningar:	28 800 kr
Admin.kostnader (lokalhyra, körersättning, mobil etc)	135 072 kr
Personalkostnader	1 635 518 kr
Totala kostnader	1 845 722 kr

Fritidsbankens grundpelare är:

- Alla får låna
- Allt är gratis
- Återanvänd utrustning

Det är helt kostnadsfritt att låna på Fritidsbanken; det tas inte ut några depositions- eller förseningsavgifter. Skulle något gå sönder försöker Fritidsbanken laga det och om inte det går så blir man inte ersättningskyldig.

Den regionala utvecklingsstrategins genomförandeprogram Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland har målen att

- Vi ska röra oss en timme om dagen

- Psykiskt välbefinnande är jämlikt fördelat.

I RUS:en finns även effektmål som en väl fungerande Fritidsbanken skulle kunna hjälpa till att uppnå, exempelvis:

- En god, jämlik och jämställd hälsa
- En trygg och attraktiv livsmiljö med goda uppväxtvillkor

Även Fritidsplanen har en rad mål som strävar efter mer rörelse, aktivitet, utbud och sänkta trösklar för de prioriterade målgrupperna, exempelvis:

- bidra till att andelen som rör sig minst en timme om dagen ökar i alla prioriterade målgrupper.
- medverka till att skolans utemiljöer utformas så att de kan utnyttjas för bl.a. fysisk aktivitet för alla åldrar även efter skoltid
- medverka till att ge barn och ungdomar möjlighet att utifrån sina behov delta i varierande fritidsaktiviteter i sina närområden
- verka för en aktiv fritid oavsett av kön, könsidentitet, etnisk tillhörighet, religion, funktionsvariation, sexuell läggning, ekonomi, geografi eller ålder.
- verka för att barn ska få chans till en aktiv fritid utifrån särskilda och individuella behov

Om Region Gotland hade haft medel som skulle kunna användas för att säkerställa överlevnad för fritidsbankens arbete, skulle inriktningen vara att skapa ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) med RF-Sisu Gotland som genom olika stöd har drivit Fritidsbanken sedan bildandet av den gotländska delen. Uppdraget kring en IOP skulle vara att se hur en hållbarhet och långsiktighet kan uppnås i återanvändandet av utrustning till idrott och fritidsaktiviteter.

Sett till historiska kostnader för driften av Fritidsbanken och en uppskattad budget för framtida satsningar på framför allt uppsökande verksamhet är det förvaltningens bedömning att det skulle behövas 1,5 mnkr i utökad ram för kultur- och fritidsavdelningen för att ha en rimlig möjlighet att säkerställa Fritidsbankens fortlevnad i partnerskap med RF-Sisu Gotland.

En budget för området skulle kunna ha en utformning och omfång enligt nedan:

Lön: Två heltidstjänster totalt 1150 000 kr

En heltid som bemannar Fritidsbanken samt en samordnare/ersättare som ansvarar för rörelsesatsning och planering av uppsökande verksamhet:

Lokalhyra: tex Bingan 200 000 kr

Uppsökande verksamhet:/Administrativa kostnader: 500 000 kr

Totalt:	1 850 000 kr
RF-SISU Gotland medfinansiering:	350 000 kr

Det skulle innebära en insats från Region Gotland på 1,5 mnkr, vilket förvaltningen behöver i utökad ram för att få till ett underlag att gå vidare med IOP.

Bedömning

Förvaltningen ser stora fördelar med verksamheten som Fritidsbanken bedriver. Utlåningen av verksamhet sänker trösklar och ger potential för fler att delta i aktiviteter, vilket i sin tur ger förutsättningar för fler att röra sig med. Behovet av att hitta en långsiktig och hållbar lösning för Fritidsbankens verksamhet är stort. Det är en verksamhet som år från år har haft osäkerhet hur finansiering ser ut, vilket i sin tur resulterar i en svårighet att planera sin verksamhet långsiktigt, inte minst gällande uppsökande verksamhet och hur nya målgrupper ska nås. Om medel hade funnits skulle ett IOP kunna ge förutsättningar för att säkra verksamhetens överlevnad, och med det Region Gotlands måluppfyllelse. För att kunna nå dit skulle Region Gotland behöva anslå 1,5 mnkr i ramtillskott för regionstyrelseförvaltningen och ge regiondirektören i uppdrag att teckna en IOP med RF-Sisu Gotland avseende Fritidsbanken och dess verksamhet. Utan dessa medel är det förvaltningens bedömning att Fritidsbanken inte kommer att finnas kvar efter årsskiftet 2024/2025.

Men med hänsyn till det ekonomiska läget för Region Gotland är det dock regionstyrelseförvaltningens samlade bedömning att det i dagsläget inte finns medel att genomföra en IOP avseende Fritidsbanken.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-09-18

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Angelica Andersson Fihn
Avdelningschef kultur och fritid